

УДК 378.147:61[0957.875].001.76

С.С. Ключко

**ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ
НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ**

Запорізький державний медичний університет

Резюме. У статті проаналізовані основні методи навчання студентів у рамках Болонського процесу, виявлені їх переваги та недоліки. Активне впровадження в навчальний процес інноваційних форм навчання

наближає якість медичної освіти до міжнародних європейських стандартів.

Ключові слова: Болонський процес, студенти, активні форми навчання.

Вступ. На сучасному етапі розвитку охорони здоров'я та за умов приєднання вищих медичних навчальних закладів до Болонського процесу, до підготовки спеціалістів вищої медичної школи пред'являються жорсткі вимоги [1, 3, 4]. Це обґрунтовує необхідність вдосконалення медичної освіти та приведення її у відповідність із міжнародними стандартами навчання [2, 5].

Мета роботи. Проаналізувати методи навчання, які традиційно застосовуються і поступово впроваджуються на кафедрі гістології, цитології та ембріології Запорізького державного медичного університету, виявити їх переваги і недоліки, відповідно до міжнародних стандартів.

Матеріал і методи. Шляхом анкетування старших наукових співробітників кафедри гістології, цитології та ембріології визначені основні методики навчання студентів, їх переваги та недоліки.

Результати дослідження та їх обговорення. Термін «метод» походить від грецького слова «methodos», що означає шлях, спосіб просування до істини. Методи навчання – це впорядкована діяльність викладача і студентів, спрямована на досягнення поставлених мети та завдань. Форма навчання - це зовнішній вигляд навчально-виховного процесу. На кафедрі гістології, цитології та ембріології традиційно використовуються індивідуально-групові та лекційно-семінарські форми навчання, що класифікуються залежно від дидактичних цілей і кількості студентів на лекції, семінари, лабораторно-практичні заняття, колоквиум, залік, іспит. На даний час у навчальному процесі застосовуються такі методи: пояснювально-ілюстративний (студенти отримують знання на лекціях, з навчальної та методичної літератури); репродуктивний (застосування вивченого на основі образу або правила, що носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, правилами в схожих з показаним зразком ситуаціях); метод проблемного викладання (педагог ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, різні підходи, показує спосіб вирішення поставленого завдання); частково-пошуковий або евристичний метод під керівництвом (організація активного пошуку рішення пізнавальних завдань); дослідний (після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань, короткого усного або письмового інструктажу

студенти самостійно вивчають літературу, джерела, виконують інші дії пошукового характеру).

При організації колективної роботи студентів виникає ряд труднощів організаційного, педагогічного та соціального характеру. Щоб групова робота щодо знаходження нових знань була посправжньому продуктивною, потрібно запропонувати студентам спільну діяльність - цікаву, особистісно та соціально значиму, яка допускає розподіл функцій згідно з індивідуальними здібностями.

Під активізацією навчальної діяльності розуміємо цілеспрямовану діяльність викладача, спрямовану на розробку та використання таких форм, змісту, прийомів і засобів навчання, які сприяють підвищенню інтересу, самостійності, творчої активності студента в засвоєнні знань, формуванні умінь, навичок в їх практичному застосуванні.

Активне навчання має ряд переваг перед пасивним: застосовується примусова активація мислення, коли студент змушений бути активним незалежно від бажання; досить тривалий час студенти залучені в навчальний процес, оскільки їх активність повинна бути не короткочасною або епізодичною, а значною мірою стійкою і тривалою (протягом всього заняття); при активному навчанні стимулюється самостійне творче вироблення рішень, підвищення ступеня мотивації та емоційності студентів; відбувається постійна взаємодія студентів і викладачів за допомогою прямих і зворотних зв'язків.

Активні методи навчання: проблемні лекції, проблемні семінари, тематичні дискусії, круглі столи, мозкова атака, педагогічна ігрова вправа (глосарій, кросворд, заповнення таблиць). Ігрові форми включають: рольові, ділові ігри, проблемно-ділові (група з 5-6 студентів досліджує ситуацію і знаходить рішення самостійно, викладач лише сприяє цьому, але не пропонує готових рішень), дослідницькі (науковий проект), бліц-ігри (питання-відповідь). Дані форми навчання характеризуються імітацією професійної діяльності тому і повинні активно використовуватися в навчальному процесі медичних вишів.

Одним із найбільш перспективних напрямів розвитку творчих здібностей особистості, необхідних майбутньому фахівцю-медику, є проблемне навчання. Проблемне навчання – навчання

рішенню нестандартних завдань, у ході якого студенти засвоюють нові знання, вміння та навички. Головним підсумком даного методу навчання є формування професійного мислення студентів. Проблемне навчання, на відміну від традиційних методів, формує у фахівця: можливість самостійно побачити і сформулювати проблему, здатність висунути гіпотезу, знайти або винайти спосіб її перевірки, зібрати дані, проаналізувати їх, запропонувати методику їх обробки, здатність побачити проблему в цілому, усі аспекти та етапи її вирішення, а при колективній роботі – визначити міру особистої участі у вирішенні проблеми. Проблемне навчання полягає в тому, що педагог не доносить знання в готовому вигляді, а ставить перед студентами проблемні завдання, спонукаючи шукати шляхи і засоби їх вирішення. Рішення проблеми вимагає включення творчого мислення. Найбільша ефективність проблемного підходу реалізується через науково-дослідну роботу студентів, при виконанні якої студент проходить усі етапи формування професійного мислення, у той час як на окремі лекції, семінари або практичному занятті переслідується одна мета чи обмежена група цілей проблемного навчання.

Інноваційні методи навчання - це методи навчання, які несуть у собі нові засоби взаємодії «викладач - студент», певне нововведення в практичній діяльності в процесі оволодіння навчального матеріалу. Інноваційне навчання включає активні методи та форми навчання, тому останні характеризуються динамічністю і стимулюванням розумової і практичної діяльності студентів у процесі оволодіння професійними навичками. Відзначено, що при застосуванні активних методів навчання студенти утримують у пам'яті 80% того, що говорили самі, та 90% того, що робили самі. Особливостями інноваційного навчання є: відкритість майбутньому, спрямованість на особистість і її розвиток, творчий підхід, партнерський тип відносин, взаємодопомога, вміння працювати в команді, співтворчість, вмотивованість у досягненні мети, креативне рішення задач, акцент на особистісно-орієнтований підхід. Головним недоліком традиційного методу є те, що викладач є єдиною ініціативно дійовою особою. Основним способом традиційного навчання є пояснювально-ілюстративний. Одна з головних відмінностей інноваційних методів навчання є те, що активність студентів збігається з активністю викладача. Студенти не є пасивними слухачами монологу лектора, викладача, а творчо й емоційно за допомогою прямих і зворотних зв'язків беруть участь в освітньому процесі. Традиційне навчання спрямоване на засвоєння правил діяльності в ситуаціях, що повторюються, а інноваційні методи готують до дій у нових, невідомих ситуаціях майбутнього, яке здається невідомим, постійно мінливим. Це особливо актуально в дедуктивній діяльності лікаря, для якого кожен пацієнт – це постійно «мінлива невідомість».

На тлі сучасних вимог до навчання в рамках кредитно-модульної програми Болонського процесу, на кафедрі гістології, цитології та ембріології застосовуються такі методи навчання студентів: 1) традиційні (усне опитування, письмове опитування, комбіноване опитування – контроль, який передбачає одночасне використання усної та письмової форм оцінки знань з однієї або декількох тем); 2) інтерактивні (кейс-стаді – групове обговорення питань проблемного характеру, що дозволяє продемонструвати навички самостійного мислення і вміння приймати рішення; ділові, рольові ігри - метод навчання, що дозволяє студентам виступити в різних професійних ролях і створити на занятті проблемну ситуацію; метод мозкового штурму – оперативний метод продукування ідей і рішень у груповій роботі на основі стимулювання творчої активності, при якому студентам пропонується висловити якомога більшу кількість варіантів вирішення ситуації; метод групової дискусії – специфічна форма бесіди, яка спрямована на навчання студентів аналізувати професійні ситуації, формування навичок формулювання проблеми, розвиток вміння взаємодії з іншими учасниками, а також формування навичок колективного прийняття рішень із різних питань; портфоліо – набір різноманітних робіт студентів, виконаний ними за певний інтервал часу (за 1, 2 рубежі контролю, за семестр, навчальний рік); комп'ютерне тестування – метод педагогічного виміру, являє собою сукупність взаємопов'язаних завдань зростаючої складності, що дозволяють надійно та валідно оцінити знання студента; метод TBL (teambasedlearning – навчання в малих групах) – командний метод навчання, що дозволяє розвинути у студентів навички роботи в команді).

Висновок

Таким чином, до оптимізації навчального процесу необхідно підходити з позиції вдосконалення методів навчання, розробки нових принципів побудови навчальних програм і посібників. На відміну від традиційних методів навчання, використання інноваційних (активних) форм навчання формує у студентів важливі компетенції – знання, навички, вміння, прагнення до саморозвитку, при цьому викладач одночасно зі студентами розвивається і вдосконалюється в професійній сфері.

Перспективи подальших досліджень. Надалі планується розробка інших активних форм навчання та вдосконалення традиційних, проведення опитування студентів щодо запропонованих їм методів навчання.

Література

1. Грубінко В.В. Індивідуальна та самостійна робота студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу /В.В. Грубіяно: матеріали науково-практичного семінару «Кредитно-модульна система організації навчального процесу». – Тернопіль: ТДМУ, 2004. – С.3.

2. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В.С. Журавський, М.З. Згуровський. – К.: Політехніка, 2003. – 200 с.
3. Кудрявая Н.В. Педагогика в медицине / Н.В. Кудрявая. – М.: Академия, 2006. – 304 с.
4. Максимов Н.И. Разработка компетентностно-ориентированных основных образовательных программ: нормативно-методическая документация вуза / Н.И. Максимов. – М.: МГТУ им. А.М. Косыгина, 2011. – 188 с.
5. Мынбаева А.К. Инновационные методы обучения, или как интересно преподавать: учебное пособие / А.К. Мынбаева, З.М. Садвокасова. – 4-е изд., доп. – Алматы, 2010. – 344 с.

ТРАДИЦИОННЫЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ НА КАФЕДРЕ ГИСТОЛОГИИ, ЦИТОЛОГИИ И ЭМБРИОЛОГИИ

С.С. Ключко

Резюме. В статье проанализированы основные методы обучения студентов в рамках Болонского процесса, выявлены их преимущества и недостатки. Активное внедрение в учебный процесс инновационных форм обучения приближает качество медицинского образования к международным европейским стандартам.

Ключевые слова: Болонский процесс, студенты, активные формы обучения.

TRADITIONAL AND INNOVATIVE METHODS OF TEACHING TO STUDENTS AT THE DEPARTMENT OF HISTOLOGY, CYTOLOGY AND EMBRYOLOGY

S.S. Kliuchko

Abstract. The article analyzes the basic methods of teaching to students within the framework of the Bologna process, finding their advantages and disadvantages. Active introduction of innovative forms of education brings the quality of medical education to the international European standards.

Key words: Bologna process, students, active forms of teaching.

State Medical University (Zaporizhzhia)

Рецензент – доц. Г.М. Чернікова

Buk. Med. Herald. – 2015. – Vol. 19, № 3 (75). – P. 285-287

Надійшла до редакції 09.04.2015 року